

La Costera-La Canal-La Vall d'Albaida

HABITAR EL CAROIG

TRIBUNA OBERTA

Jaime Piqueras/Pep Aparicio Guadas

Institut d'Estudis Territorials el Caroig

El passat divendres 21 de desembre es va inaugurar al Museu Arqueològic d'Énguera l'exposició *Habitar el Caroig*. Aquesta mostra consisteix en la difusió del treball d'investigació realitzat per l'Institut d'Estudis Territorials del Caroig sobre la base de diversos materials entre els quals cal destacar les fotografies que als anys 80 del passat segle va realitzar **Alfredo Sanchis Soler** sobre el patrimoni arquitectònic del massís del Caroig.

Al costat d'aquestes imatges també s'ha realitzat un treball de contextualització —a càrrec de **José Manuel Almerich, Néstor Novell, Dulas Sanchis...**— la recollida de testimonis orals de persones que van viure a les masies i masos de la zona per part d'un xicotet equip d'investigació format per **Maite i Manoli Mollá Villaplana, Maite Gandia Soto, José Francisco Serrano Gandia, Trini Martínez Rubio...** El conjunt representa un enorme esforç en favor de la memòria d'aquest ampli espai natural-cultural, material i immaterial. Així com una aposta per la seua conservació i preservació per a les generacions futures.

Les serres del Caroig comprenen un territori que inclou no només la comarca de la Canal de Navarres sinó també la Vall d'Aiora i gran part de la Costera, així com una part de la Vall de Càncer, dins de la Ribera Alta. Aquest ampli espai era fins fa poques dècades una densa xarxa de masies, alqueries i masos on van viure comunitats rurals que van desenvolupar les seues pròpies estratègies econòmiques i culturals, donant lloc a una forma de vida

pròpia i original, avui perduda i reivindicada en aquest treball.

Habitar el Caroig com a bé comú és, al mateix temps, el desig i la realitat de mantenir-millorar un sistema social-cultural-natural vivent para la gestió sostenible dels recursos i la practicabilitat de la vida que, a més, ha de protegir els valors compartits per la comunitat de dones i homes que l'habita i les seues qualitats identitàries. I aquest sistema ha d'autoorganitzar-se mitjançant les activitats, les planificacions... realitzades per la pròpia comunitat.

Això compromet una nova perspectiva i dinàmica envers el desenvolupament rural i, sobretot, que els diferents elements i factors que formen part del territori —recursos: materials i immaterials, renovables i no renovables; població, infraestructures, etc.— no són mercaderies ni poden ser mercantilitzats, la qual cosa requereix que comencem a pensar-treballar en una dinàmica de comunizables: és a dir d'avançar en l'extensió i intensificació dels procomuns: la riquesa col·lectiva —que inclou els dons de la natura, els equipaments, les obres i aportacions culturals, les tradicions i sabers populars...— que heretem o hem creat junts i que haurien d'arribar als nostres fills i filles en unes condicions de bon viure que, alhora, valoritza les idees d'autonomia, reciprocitat social, reconeixement i cura dels ecosistemes que el territori del Caroig en té i una eticitat còsmica i planetària i, totes elles, possibiliten l'autodeterminació local. Aquesta nova visió i sensibilitat envers el món suscita i implica

Rebaño de ovejas en el término de Quesa, en el año 2017. PERALES IBORRA

una potent mobilització que enfortisca allò local-comarcal-territorial i emmarque les accions a implementar amb unes micropolítiques, actives, intel·ligents, socials i locals-globals, basades en els coneixements i sabers locals —reutilitzant, recombinant, mesclant...— que no estiguen arreglades amb la riquesa, les accions extractives i els mercats puix, com assevera **Wendell Berry**, «el gran enemic de la llibertat és l'alineament del poder polític amb la riquesa. Aquesta aliança destrueix la riquesa comú i per tant destrueix la de-

mocràcia, puix la riquesa comú és la seua base i mitjà pràctic» i, el paisatge d'un territori rural com ara el Caroig, necessita de camperols, ramaders... i dels seus polítics, i no d'una indústria agrària extractiva i despossessiva, per poder viure dignament i també d'altres iniciatives socioeconòmiques, culturals i polítiques cap a la creació d'un pla: procés-projepte-programa que ens guie de la sostenibilitat del treball a la practicabilitat d'un bon viure.

Habitar el Caroig... tornant a apropiari-nos del massís del Caroig,

Les serres del Caroig comprenen un territori que inclou no només la comarca de la Canal

Fins fa poques dècades hi havia una densa xarxa de masies, alqueries i masos on vivia prou gent

Amb aquesta nova visió i sensibilitat envers el món cal fer servir una més potent mobilització

transformant-lo com històricament i socioeconòmicament les i els nostres avantpassats varen fer i tornar a ser, políticament i plena, habitants del nostre món, el Caroig, expressant el nostre amor al món en general i al món del Caroig en particular, en un moviment de creació que encara estem posant en marxa i que ha de resistir i lluitar contra les polítiques i les accions extractives capitalistes neoliberals que pul·lulen per la nostra terra ferida i, sobretot, desviure's per inaugurar experiències reals i concretes de garantia i salut de totes les formes de vida i d'aprendre a viure en altra perspectiva i dinàmica... a partir del món que elles i ells estan lliurant-nos... puix les i els nostres avantpassats habitaven-habiten el Caroig civilitzant-lo, una *cre-acció* que ens arriba de forma anònima però que sempre ha tingut autoritat i autoritat... I, habitar el Caroig, ací i ara, civilitzant-lo: lluny de derives autoritàries i veleitats neofranquistes, lluny de propostes *in-civils* i localistes... sense experiments que juguen amb la vida de les ciutadanes i els ciutadans, sense falòries...

EL ÁRBOL DE IRIONDO

DES DELS ALFORINS

Patricio Simó

Cuando era pequeño casi todas las noches cogía la bici y acompañaba a mis padres hasta una encina que está al pie de la carretera de Fontanars dels Alforins a Villena, junto a un viñedo, muy cerca de casa. Era un paseo maravilloso a la luz de la luna. A la encina le pusimos el nombre de Iriondo porque muchas veces nos acompañaba un íntimo amigo de la familia, que se llamaba **José Luis Iriondo Arregui**. El padre José Luis, que era franciscano, pasaba algunos días

con nosotros en verano. Bajo ese maravilloso cielo estrellado que nos regala la noche valldalbaidina era un auténtico lujo poder pasear cada noche con la familia. Lo hacíamos siempre después de cenar para bajar la comida.

Entonces había muy poco tráfico en la carretera y no era peligroso salir por la noche de paseo. Era muy difícil encontrarte con algún coche. Mis padres iban caminando y yo en bicicleta. También venían mis hermanas. Los perros andaban sueltos, campando a sus anchas.

Entonces había muy poco tráfico en la carretera y no era peligroso salir por la noche a dar un paseo

Hoy esa misma carretera es un infierno de camiones y coches. Cuando llegábamos al árbol, que dista medio kilómetro de la finca, dábamos la vuelta y regresábamos a casa. Era un recorrido corto. Pero lo recuerdo con mucha añoranza.

El árbol es una vieja encina centenaria, de troncos retorcidos y formas caprichosas. Nunca ha sido podada ni tratada con ningún producto; quizá por eso permanece majestuosa. Impertérrita al paso del tiempo y a la mano del hombre. En verano es el lugar perfecto para resguardarse del calor, junto a una de sus esbeltas ramas y hacer un pequeño receso. Los jabalíes se acercan a menudo hasta ella a comer bellotas. No hace mucho que los vio Jorge a plena luz del día, atiborrándose de las bellotas que caen al suelo.

En breve esta carretera va a ser objeto de mejora y ampliación debido a su mal estado. Mi temor es que la encina pueda ser talada. No sé los años que puede tener, pero teniendo en cuenta que la encina es un árbol de crecimiento lento, debe rondar el centenar. Ojalá siga, por muchos años más, formando parte de nuestro bello paisaje mediterráneo.